

Stadspark West

Ontwerpen onderzoek

Samenvatting

Stadspark West

Manifest

“

...(we) kunnen door middel van verstandig beleid de stad leefbaar maken voor de mensen die er wonen, we kunnen er ook voor zorgen dat er in de stad ruimte is voor meer en andere dieren en planten. Sterker nog, als we flora en fauna in de stad een belangrijkere rol toekennen wordt het er voor ons waarschijnlijk ook weer aangenamer toeven. Wat wij nodig hebben is een nieuwe kijk op de stad. We moeten haar beschouwen als een natuurverschijnsel, een natuurgebied, een habitat met (de mens als) een sluitsteensoort”

Jelle Reumer in Wildpark Rotterdam, de stad als natuurgebied (2014).

Het manifest

Stadspark West is een feit én een idee. Je kunt vandaag al een wandeling maken door dit groene en waterrijke gebied van ruim 450 hectare midden in de stad. Het is feitelijk al het territorium van heel veel soorten planten, dieren en mensen, die zich hier elk jaar weer in harmonie met hun omgeving her-scheppen, ofwel re-creëren. Stadspark West is ook een idee voor Rotterdam. Een idee om de bestaande waarden van het gebied te tonen en te benutten, en daarmee de unieke kans die Stadspark West biedt, veilig te stellen voor de toekomst van de stad. Dit ontwerpend onderzoek zet de 'kansen', 'potenties' en 'kwaliteiten' van het gebied uiteen in woord en beeld. Wat begon in 2022 met een naam en een kaart van het gebied, is dankzij bijdragen van Citylab010 en het Stimuleringsfonds voor de Creative Industrie uitgegroeid tot een serieuze propositie om de ecologische en sociale waarde van Stadspark West zichtbaar, vindbaar en beleefbaar te maken voor alle Rotterdammers.

Aanleiding

De ecologische en sociale waarden van Stadspark West staan onder druk. Het gebied is slecht gekend en wordt gezien als een onsamenhangende lappendeken. Het is daardoor zoekgebied voor woningbouw- en stadsontwikkeling. De voorgenomen uitbreiding op het spoor (Oude Lijn/Van Nelle Station) leidt tot een verdichtingsopgave terwijl de ruimtevragen van recreanten, sporters en ondernemers toenemen.

De beleidsmatige planvorming rondom deze ov-knoop heeft de maatschappelijke onrust in en rondom het gebied vergroot. Er is een breed afwegingskader nodig om de verschillende belangen te dienen. Als we in Rotterdam een biodiverse en gezonde leefomgeving wensen, zoals verwoord in de omgevingvisie *De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen (2021)* is een andere vorm van plan- en besluitvorming nodig.

De opgaven waar de stad voor staat, kunnen alleen slagen als ze samen met direct betrokkenen worden aangepakt. Bij Stadspark West stellen we het sociale aspect van groen en duurzaamheid voorop, gekoppeld aan de *Uitvoeringsagenda Biodiversiteit: samenwerken aan een rijke Rotterdamse stadsnatuur*. Dit ontwerpend onderzoek biedt aanknopingspunten vanuit het karakter

en de kwaliteiten van het gebied en toont de ruimtelijke, sociale en ecologische potentie, die door de betrokkenheid van vele Rotterdammers wordt gedragen.

Een parkcultuur zoals in andere grote Europese steden, kent Rotterdam niet echt. Toch ligt die in Stadspark West feitelijk voor het oprapen: een park dat verschillende functies samenvoegt en dat een verscheidenheid aan plekken verenigt. Een cultureel divers park, dat ruimte geeft aan Rotterdammers én aan flora en fauna. Het gebied wordt nu meestal niet als een samenhangend gebied gezien en ervaren, laat staan als een aaneengesloten park. Je kan er echter nu ook al wandelen, fietsen, sporten, recreëren, tuinieren, festivals bezoeken, varen, (illegaal) zwemmen, je hond uitlaten, wonen of dwalen in het groen.

Het besef dat wij als mensen afhankelijk zijn van een goed functionerende natuur, is nog geen gemeengoed. Het overgrote deel van de levende en natuurlijke processen in dit gebied is bovendien niet stemhebbend en rechteloos. Natuur lijkt een sluitpost en staat ontwikkeling niet zelden hinderlijk in de weg. Er liggen 'grotere' belangen, er staat kapitaal op het spel, maar om welk kapitaal gaat het en van wie is dit gebied? Kan de komst van een nieuw station samengaan met de versterking van stadsnatuur en gezonde leefruimte?

Participatie beperkt zich niet zelden tot het 'ophalen' van ideeën die verder weinig invloed hebben. De winst van het platform Stadspark West is, dat het een doorgaande brede dialoog biedt tussen experts uit het veld en beleidsmakers. Deze dialoog gaat over het begrijpen van de waarden en over kennisuitwisseling die terugvloeit naar de stad, het water, de bodem en al haar bewoners. Zodat de uitdagingen waar Rotterdam als stad voor staat, vertaald kunnen worden naar concrete acties en strategieën in het gebied.

Door Stadspark West op een nieuwe manier zichtbaar, kenbaar en beleefbaar te maken, laten we de unieke kansen zien voor een natuurinclusieve stadsontwikkeling, waarbij en sociale en natuurlijke netwerken hand in hand gaan.

Dit doen we door:

- de waarde van Stadspark West beter voor het voetlicht te brengen;
- mensen en plekken te betrekken en te verenigen in het platform Stadspark West;
- te werken aan strategieën en sleutelprojecten die de samenhang en openbaarheid van Stadspark West bevorderen.

Vier kernwaarden van Stadspark West

1. Het landschap als fundament

Rotterdam is ontstaan rond dynamische riviermondingen. Langs vloeibare grenzen van veen, klei en water zijn dammen gebouwd en dijken opgeworpen. Waar elders het landschap verdween onder zand en steen, is het in Stadspark West nog intact als dominant systeem. De vervlechting van ondergrond, waterinfrastructuur en stadsrand heeft hier een karakteristiek stedelijk landschap opgeleverd. Het fundament van bodem en water manifesteert zich enerzijds in de diepe kommen met hun verfijnde waterstructuur en anderzijds in de gekanaliseerde veenstromen met hun drukke kades. De klimaatverandering en de waterveiligheid dwingen ons ertoe bodem en water opnieuw als uitgangspunt te nemen. Stadspark West is een van de weinige urbane plekken waar dit nog op grote schaal kan. Stadspark West is een onmisbare schakel in de regionale groen-blaue structuur. Stadspark West biedt de omringende wijken ruimte voor waterretentie, ecologie en recreatie.

2. Uniek erfgoed van de stadsrand

Waterinfrastructuur geflankeerd door industrie en daarachter natte polders met lust- en nutstuinen: dat is eeuwenlang het ruimtelijk patroon van de Hollandse stadsrand. Stadspark West ligt al lang niet meer aan de stadsrand, toch is hier het ruimtelijke en programmatische palet van stadsrand-patronen en fenomenen tot op heden grotendeels behouden.

Op de eerste plaats dooraderen de Delftse, Rotterdamse Schie en het Noorderkanaal het gebied met daaraan een aantal grote en kleine industriële complexen, waarvan het werelderfgoed Van Nelle Fabriek de meest prominente is. Ten tweede vormen de diepe kommen, zowel in hun poldermorfologie als in hun functie van 'nut en genoeg', het groene erfgoed van Stadspark West. Volkstuinen en de parkaanleg van Diergaarde Blijdorp, het Vroesepark en het Roel Langerakpark zijn te lezen als jaarringen van de stedelijke groenontwikkeling. Tot slot hebben weg- en spoorinfrastructuur markant erfgoed achtergelaten in Stadspark West, met bijvoorbeeld het houten stationscomplex Beukelsdijk (aan de RFC-weg) en de betonplastic van het Kleinpolderplein.

Stadspark West heeft een waaijer aan groen, gebouwd en immaterieel erfgoed die kenmerkend is voor de ontwikkeling van de stadsrand. De kwaliteit, schaal, diversiteit en verwevenheid van dit erfgoed is uniek voor Rotterdam.

3. Sociaal en groen zelfbeheer

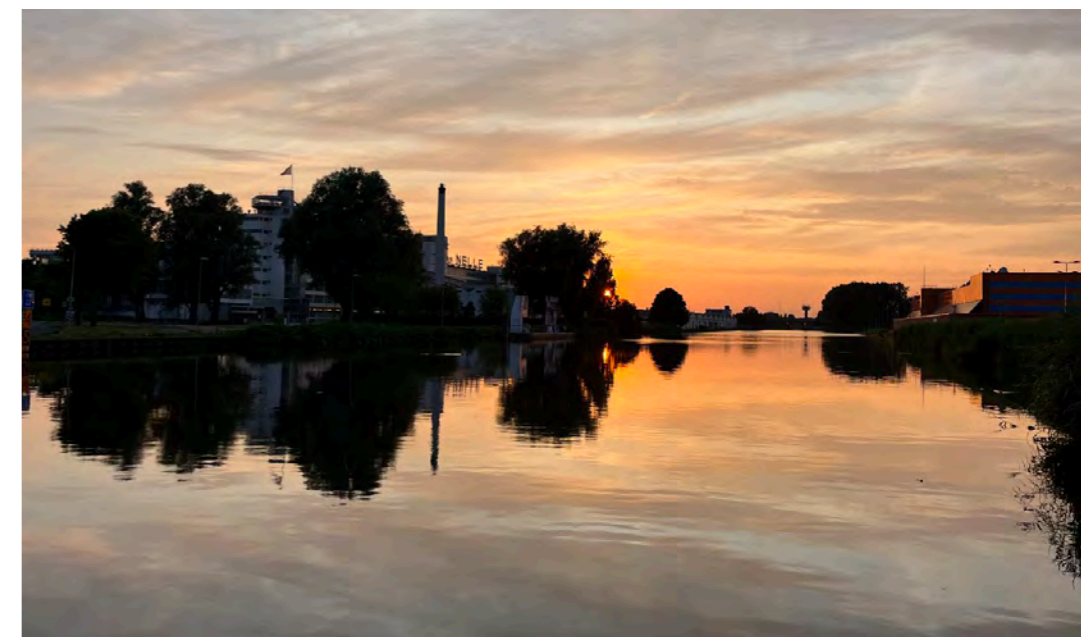
Er is geen gebied in Rotterdam waar individuen en gemeenschappen met zo veel energie en vindingrijkheid bijdragen aan de kwaliteit en levendigheid van de openbare ruimte. Een kwart van het territorium van Stadspark West is toegankelijk groen in zelfbeheer. Dit zelfbeheer omvat diverse praktijken van groenonderhoud, ecologisch beheer, openstelling en toezicht en het organiseren van evenementen voor en met omwonenden. Dit gebeurt met name in de diverse volkstuinparken, het Essenburgpark en langs de Groene Connectie.

Daarnaast is Stadspark West een plek waar veel gesport, gewandeld, gevaren, gezwommen en gemijmerd wordt. Sport en beweging vindt georganiseerd plaats bij diverse sportverenigingen maar ook op grote schaal informeel door het hele gebied. De gevarieerde praktijken in Stadspark West vertegenwoordigen een grote maatschappelijke waarde. Ze leveren nu en voor de toekomst een bijdrage aan de mentale en fysieke gezondheid en sociaal-culturele diversiteit van Rotterdammers. Daarnaast versterken deze praktijken de betrokkenheid van bewoners bij de leefomgeving met zijn culturele en ecologische kwaliteiten en de opgave van klimaatverandering.

4. Contrasten in dynamiek & karakter

Infrastructuur en industrie versus *terrain vague* en groene oase; contrasten bepalen het aanzien van Stadspark West. Grote snelheid en drukte wisselen af met verstillings en traagte. Het één kan niet zonder het ander. Rest- en randgebieden zijn niet alleen goed voor flora en fauna die zich er ongehinderd kunnen ontwikkelen, ze trekken ook als vanzelf actieve gemeenschappen aan die zich er geborgen en vrij voelen. Zo is het Essenburgpark het resultaat van de interactie tussen zo'n gemeenschap en een traag landschap. Naast besloten gebieden, wordt Stadspark West doorsneden door grote infrastructuur van wegen, sporen en vaarten. Waar vroeger de kanalen de motor van ontwikkeling waren, zijn dat nu juist gebieden van verstillings geworden. De weginfrastructuur is de huidige motor van ontwikkeling, al is die nog vaak te eenzijdig op motorvoertuigen gericht.

Het contrast tussen verstillings en levendig is een belangrijke waarde van Stadspark West. In potentie kan het weg- en waternetwerk de brede toegankelijkheid en openbaarheid waarborgen, terwijl groene oases voor verstillings en geborgenheid zorgen.

Mozaïek van groene leefruimtes

Als je uitzoomt op de kaart, zijn de groene rafelranden van Rotterdam-West en Noord goed zichtbaar. De groen-blauwe netwerken, sportieve voorzieningen, volkstuinparken en initiatieven vormen bij elkaar een aaneengeschakeld mozaïek van groene leefruimtes.

Van fictie naar feit

Stadspark West is een fictief park dat écht bestaat. Deze kaart gebruiken we als conversation piece met bezoekers, bewoners, beleidsmakers en anderen, met als doel de waarde en potentie van Stadspark West zichtbaar te maken. Het kaartbeeld markeert het bestaande groen en toont de centrale positie van Stadspark West tussen de stadswijken van Rotterdam.

Potentie van bestaande groene leefruimte

Het Rotterdamse college wil de komende tien jaar 233 miljoen investeren in het stedelijk gebied met zeven stadsprojecten (roze). Bij al deze stadsprojecten ligt de nadruk op het toevoegen nieuw groen in de stad.

Het Kralingse Bos, het Park en het Zuiderpark zijn iconische bestaande groene oases die diep geworteld zijn in het karakter van de stad. Het zijn plekken waar Rotterdammers ontspannen, sporten en genieten van groen.

Met het project Stadspark West willen we de aandacht verleggen naar de waarde van het bestaande groen in de stad. Als we alleen al kijken naar de kritische massa van Stadspark West dan wordt duidelijk, hoeveel potentie hierin schuilt. Stadspark West is samen met de Steilrand en de Groene Connectie de schakel tussen de Nieuwe Maas en het buitengebied.

Onze toekomstdroom voor Stadspark West

Het doel van Stadspark West is om verbindingen te leggen tussen de verschillende netwerken en praktijken, zowel informeel als formeel. Sommige betrokkenen in Stadspark West zijn 'grondgebonden' en dagelijks bezig met het beheren van de bodem of de flora en fauna. Anderen zijn beleidsmakers die meer uitgezoomd kijken naar het gebied. Betrokkenen kunnen zich verbinden aan het platform zonder eigenheid te verliezen. Het platform richt zich op het vormen van een netwerk en het uitwisselen van kennis en kwaliteiten.

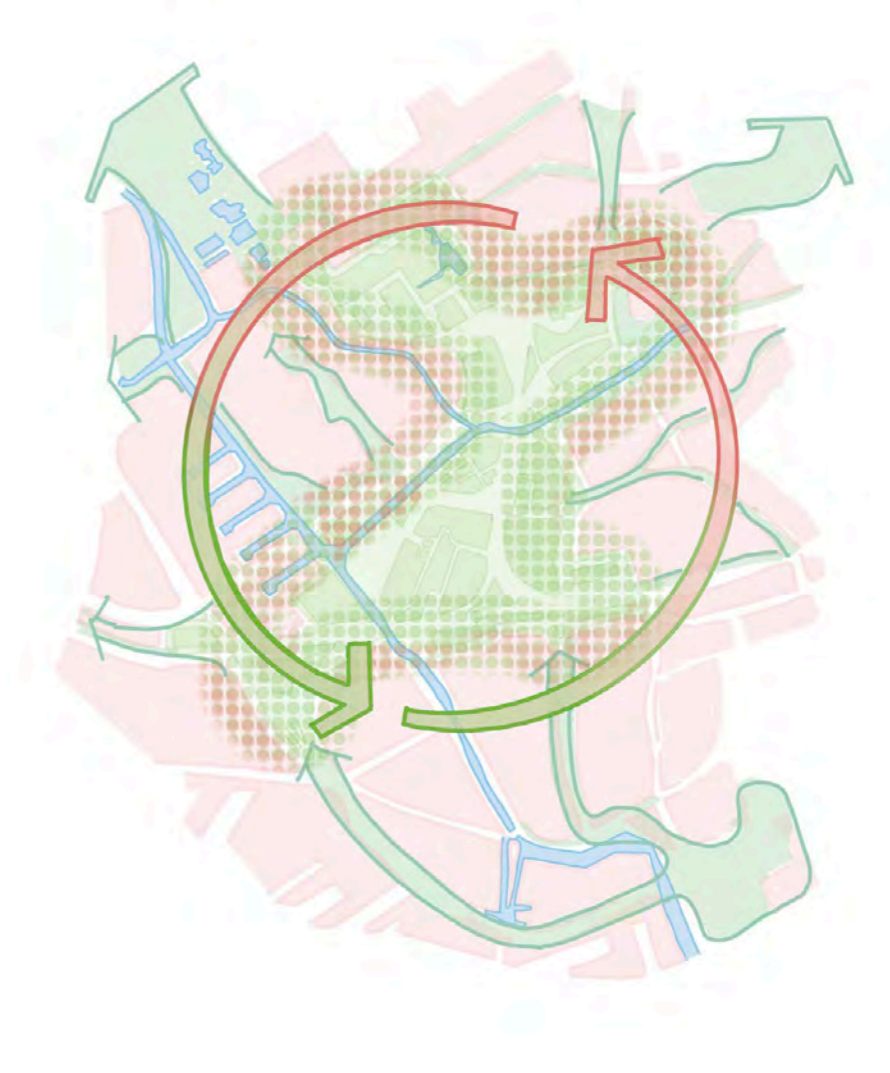

De landschappelijke rafelranden met een bestaand, rijk mozaïek aan voorzieningen, verenigingen en plekken verbonden door een groen-blauw netwerk.

Behouden en versterken wat er is.

Coöperatieve samenwerking tussen gebruikers, experts uit het veld en het ontwerpteam met een gedeeld belang bij Stadspark West als 'groene long' voor de stad.

Een wenkend perspectief op een duurzame en inclusieve toekomst met Stadspark West als essentieel onderdeel van de omgevingsvisie *De Veranderstad*.

Groene netwerken in en om Stadspark West

Netwerken verbinden de initiatieven zowel organisatorisch als fysiek. Het initiatief Stadspark West bouwt voort op een sterk aanwezig netwerk van groeninitiatieven. Deze netwerken, informeel of formeel, bestaan naast elkaar en overlappen soms.

Aan de zuidzijde van Stadspark West ligt de ring van de Groene Connectie. Aan de noordzijde de Steilrand, een ecologische corridor en cultuurhistorische verbinding van oost naar west. StadsparkWest is de verbindende schakel tussen deze twee netwerken. Deze netwerken kunnen elkaar versterken en vormen samen de verbindingen tussen de stad en het ommeland.

Stadspark West streeft naar symbiotische relaties tussen de mens en de natuurlijke processen in de stad. Met symbiotische relaties doelen we op het creëren van wederkerigheid, voordelen waar de mens en natuur van profiteren. We zoeken naar kansen in het fundament, de bodem en het water, de netwerken en de praktijken die een meerwaarde opleveren voor alle partijen. Sociale, culturele en ecologische ontwikkeling gaan hand in hand.

Gedeelde waarden en kansen delen

De beste manier om Stadspark West te leren kennen is samen het gebied in te trekken. We organiseren daarom workshops, wandelingen en andere activiteiten in het gebied. We nodigen hiervoor zowel experts uit het veld uit als professionals. Ons doel is om als platform actief bij te dragen aan de uitdagingen die zowel lokaal als op een bredere schaal spelen binnen het gebied. Alleen met betrokkenheid, samenwerking en aandacht kunnen we werken aan een kwalitatieve en klimaatadaptieve leefomgeving voor mens en dier.

Samenbrengen experts uit het veld en professionals

Er is in het gebied enorm veel kennis aanwezig over de historie, de natuurwaarden en de onderlinge netwerken. Talloze Rotterdammers helpen hier elkaar om minder kwetsbaar te zijn en aan hun gezondheid te werken. Deze fijnmazige kennis is lang niet altijd vastgelegd of zichtbaar voor beleidsmakers. De uitwisseling tussen lokale kennis en beleid levert verrassende vondsten en conclusies. De verhalen en inzichten dragen bij aan de waarden, kansen en strategieën voor Stadspark West.

Een van de gespreksverslagen tijdens de veldtocht, 25 mei 2023

Wandelkaart van de veldtocht

Het behouden landschap onder de stad

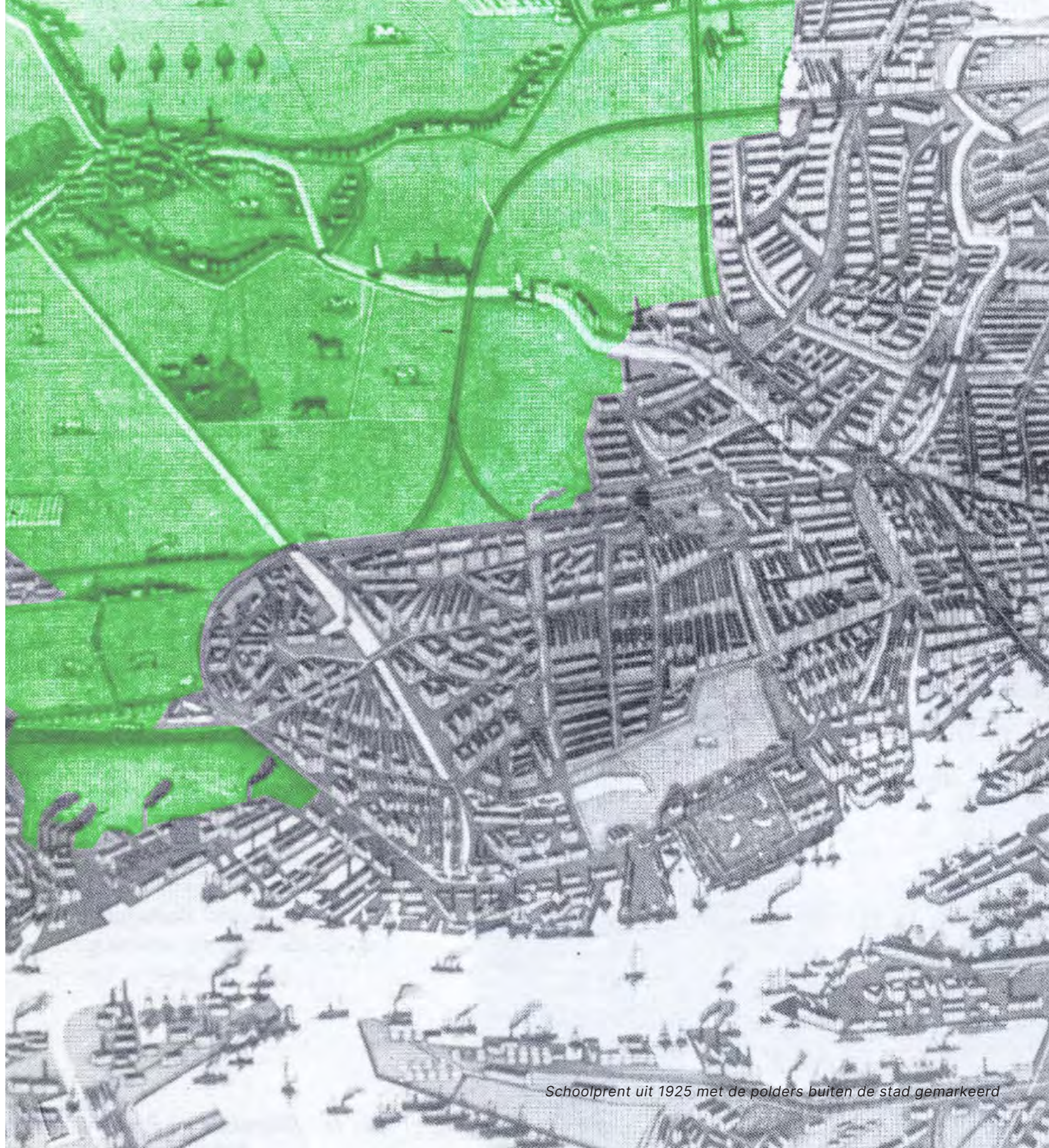
In deze schoolprent uit 1925 is goed te zien hoe de stedelijke ontwikkeling begrenst werd door de oude gemeentegrenzen. In de steeds nattere, laaggelegen polders rondom de stad vonden akkerbouw, veenwinning en veeteelt plaats. Net als andere Hollandse steden was er een zone met intensieve stadslandbouw rondom de stad. Voor de komst van het spoor in de 19de eeuw, waren de kanalen van drie Schieën de belangrijkste infrastructuur: hoofdverbindingen in de (inter)nationale handel. Pas in de twintigste eeuw zijn in de polders de wijken Blijdorp, Overschie en de Spaanse Polder gebouwd.

De drie Schieën met op de voorgrond Overschie, 1512
(Nationaal Archief)

Zicht op de Rotterdamse Schie en de Blijdorpse Polder, 1781
(Stadsarchief Rotterdam)

Schoolprent uit 1925 met de polders buiten de stad gemarkeerd

Diepe kommen tussen de stadswijken

Stadspark West is niet voor niets lange tijd vrij gebleven van grootschalige woningbouw, want dit is een van de diepst gelegen delen van Rotterdam. De bodem is waterrijk en daardoor kan er beperkt water vastgehouden worden. De omliggende watergangen monden uit in het gebied.

Vol met flora & fauna

Deze waarnemingen tonen plekken waar dieren én mensen graag verblijven. Liefhebbers van groen hebben enorme impact op de beschikbaarheid van ecologische kerngegevens. Er zijn gebieden waar minder actief wordt waargenomen waar mogelijk wel een grote soortenrijkdom is, zoals bij de volkstuintenparken. Hier ligt een kans om de biodiversiteit nog sterker in kaart te brengen. Ter hoogte van het Schie-Schie kanaal en Noorderkanaal ligt er een uitdaging om het netwerk van verblijfplaatsen voor mens en dier te versterken.

112 van de 458 hectare van Stadspark West is al in zelfbeheer

Een groot deel van de oppervlakte van Stadspark West beheren de gebruikers zelf. De volkstuinparken hebben een groot aandeel hierin. Naast de tuinen wordt het gedeelde terrein gezamenlijk onderhouden en ook de overgangen naar de aangrenzende parkdelen zouden meegenomen kunnen worden in het zelfbeheer. Het zelfbeheer is voornamelijk vrijwillig met een sterke sociaal verbindende component. Bij de contactmomenten wisselen de gebruikers niet alleen kennis uit over groen, maar is er in de praktijk ook altijd ruimte voor onderlinge hulp en een luisterend oor.

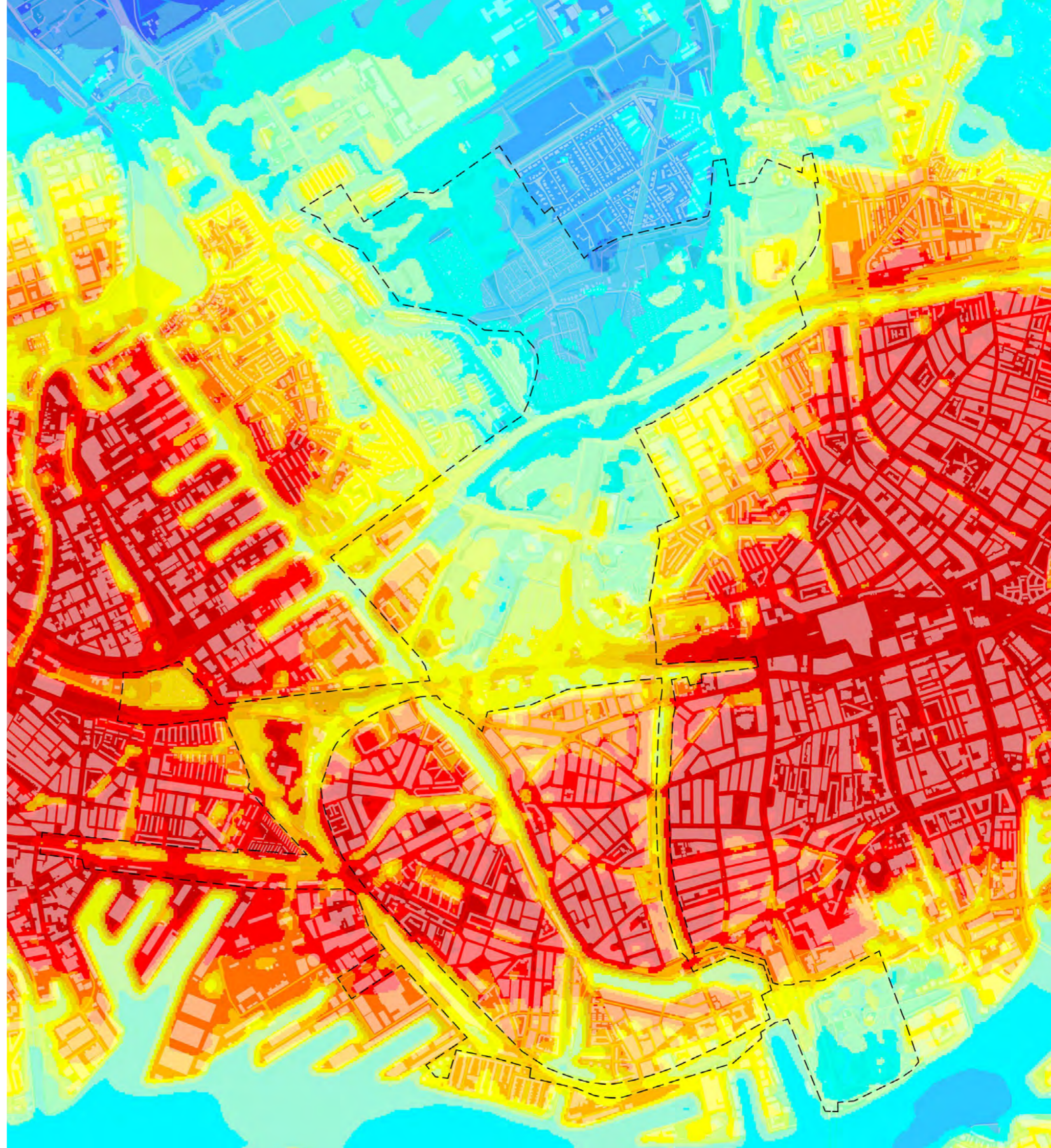
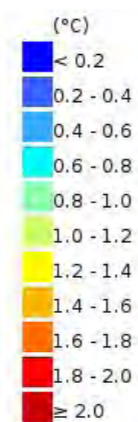

Verkoeling in een hete stad

De gemiddelde zomertemperatuur in Rotterdam kan de komende 30 jaar met 2,4 graden stijgen. Het aantal zomerse dagen stijgt dan naar verwachting van 21 naar 41. Stadspark West biedt nu en in de toekomst verkoelende ruimte aan de hete stadswijken eromheen. De bladeren van de bomen en planten absorberen de hitte en bieden talrijke schaduwrijke verblijfsplekken voor mens en dier in elk seizoen. Hoe zorg je ervoor dat de verkoelende ruimte beter bereikt en gebruikt kan worden door de bewoners van omliggende wijken?

Bron verwachtingen: Rotterdams Weerwoord
Bron kaartbeeld: stedelijk hitte-eiland effect RIVM
gemiddelden juni, juli, augustus

Donkerte en luwte

Donkerte is een schaars goed in Rotterdam. Donkere plekken ondersteunen het dag-nachtritme van de flora en fauna. Voor dieren zoals vogels, vleermuizen en insecten is donkerte noodzakelijk voor navigatie, voortplanting en voeding.

Stadspark West biedt een enorm areaal aan aaneengesloten donkere plekken. Vanuit de lucht is het gebied te herkennen als een donkere vlek in de stad. De volkstuinparken, parken, en sportvelden zijn het grootste deel van de nacht volledig donker. De donkerte van Stadspark West draagt bij aan habitats die in de sterk verlichte stadswijken zeldzaam zijn.

Ransuil

Egel

Nachtvliender

Laagvlieger

Glimworm

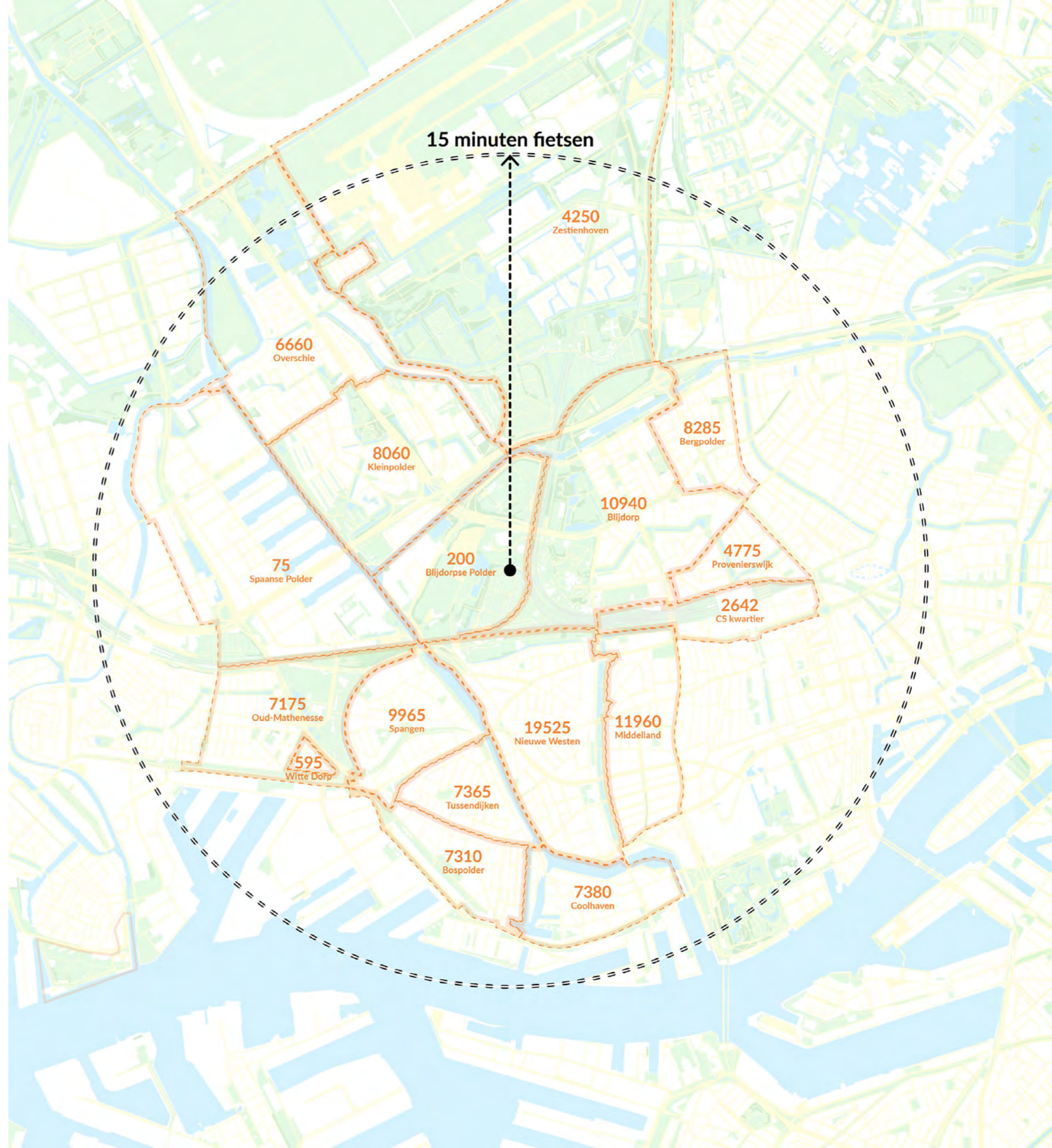
Soorten die afhankelijk zijn van donkerte en die voorkomen in Stadspark West

Bewegingsruimte voor 107.000 omwonenden

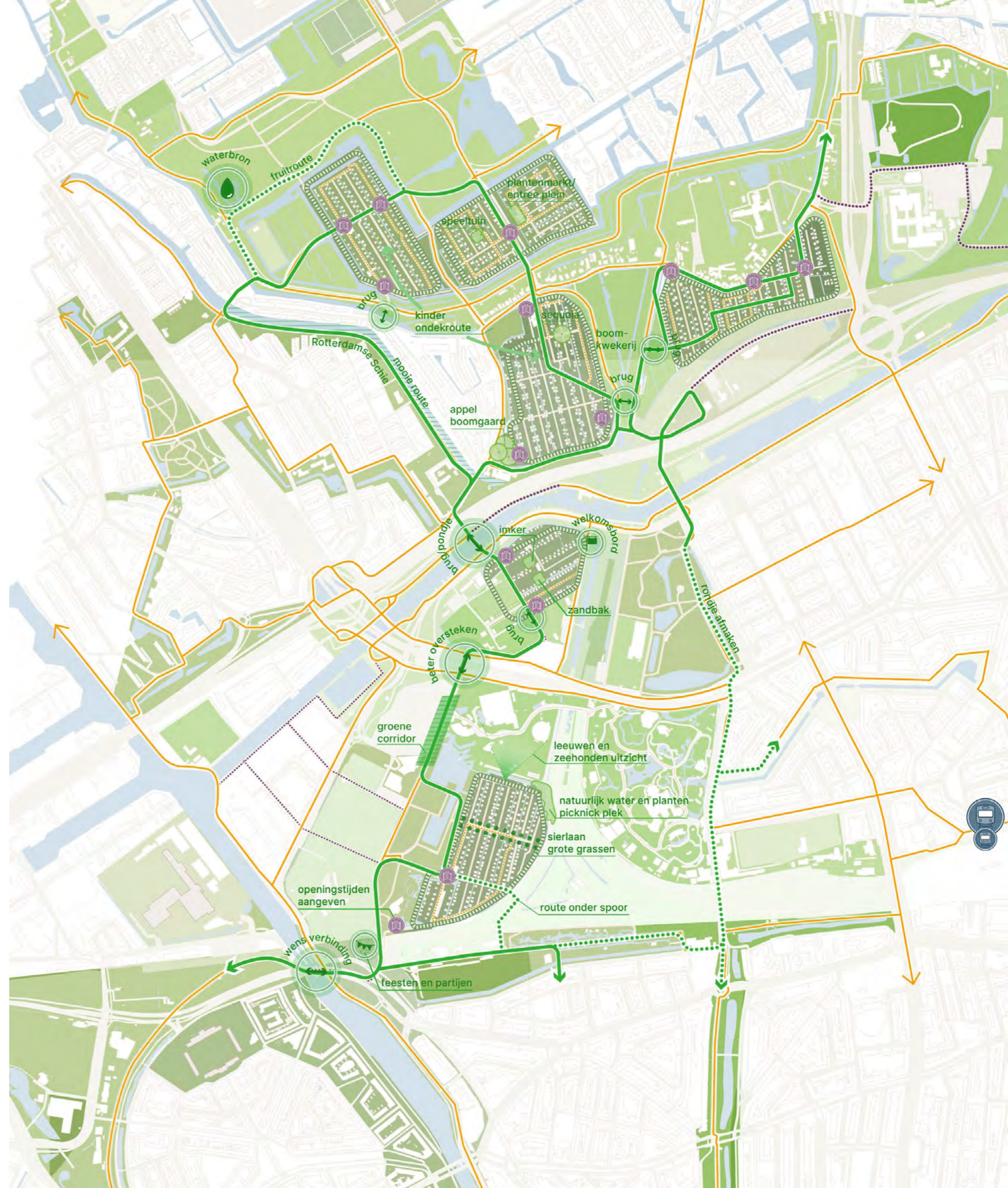
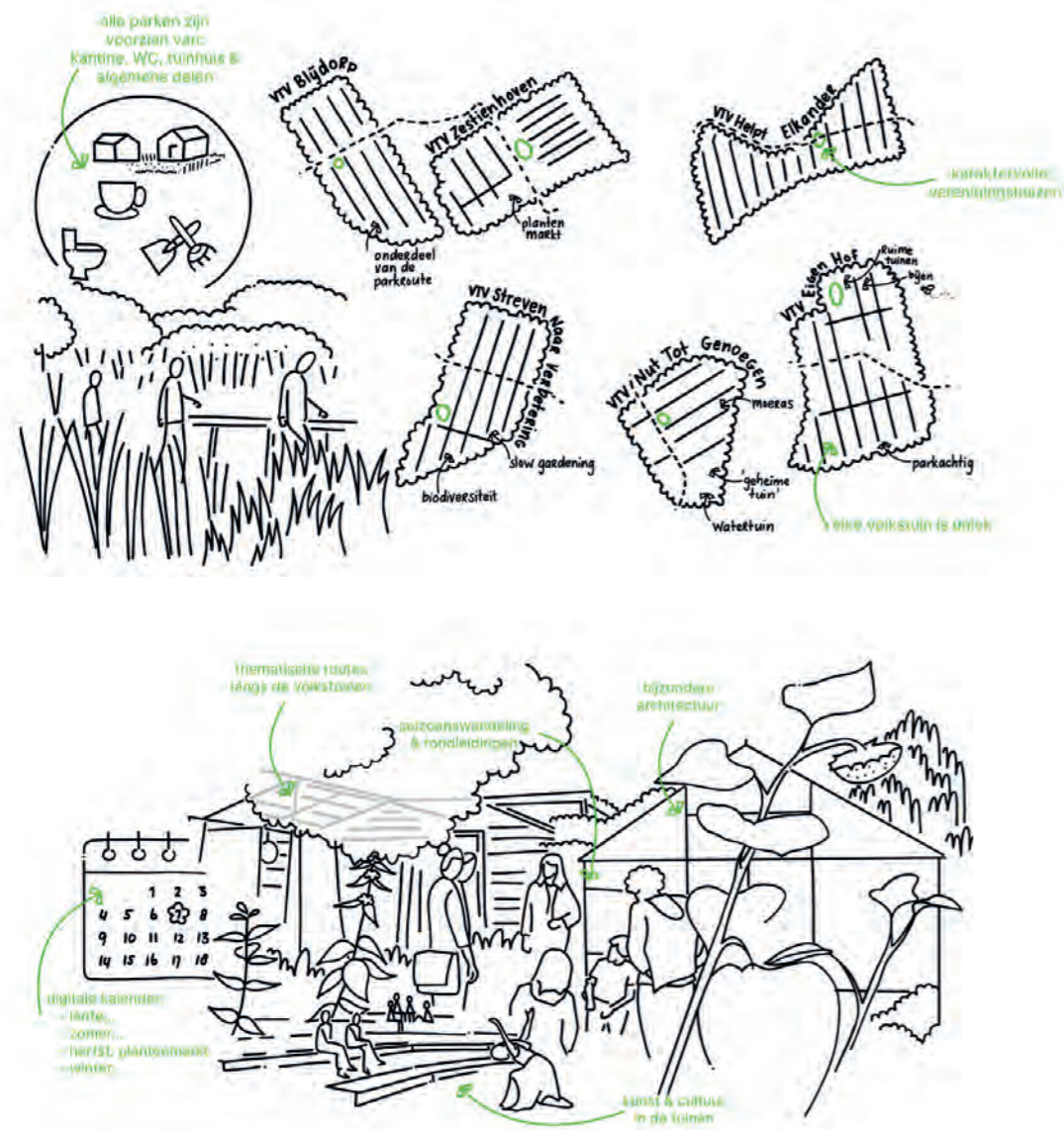
Stadspark West ligt tussen de dichtbevolkte stadswijken van Rotterdam. Ruim 107.000 mensen wonen op minder dan 15 minuten fietsen ervandaan. Het biedt groene bewegingsruimte aan de dichtbevolkte aangrenzende buurten.

Meerdere initiatieven in en rond Stadspark West richten zich op fiets- en wandelactiviteiten en het verbeteren van de verbindingen, zeker ook met het oog op gezondheid. De volkstuinen kunnen hier een verbindende rol in spelen. In Stadspark West is het mogelijk de balans te vinden tussen ruimte voor intensief gebruik en de ruimte voor luwere, verstilde delen ten behoeve van de flora en fauna.

Groeiend wandelnetwerk

Team Stadspark West onderzoekt bestaande routes en verkent samen met betrokkenen uit het gebied, waaronder de volkstuinparken, potentiële nieuwe routes en entrees. Dit vraagt om zorgvuldigheid, omdat luwte en rust ook van grote waarde zijn voor het gebied. Op de kaart is het huidige wandelnetwerk zichtbaar en worden ook gewenste verbindingen aangegeven. Dit zijn oversteekpunten die nog niet bestaan of nog slecht toegankelijk zijn voor voetgangers, skeelers of fietsers. Het activeren van deze routes ontstaat door gezamenlijke activiteiten te organiseren, waaronder thematische wandelingen die op een gedeelde kalender worden aangekondigd. Wandelen creëert een gedeelde ervaring en maakt de waarde van het gebied beleefbaar.

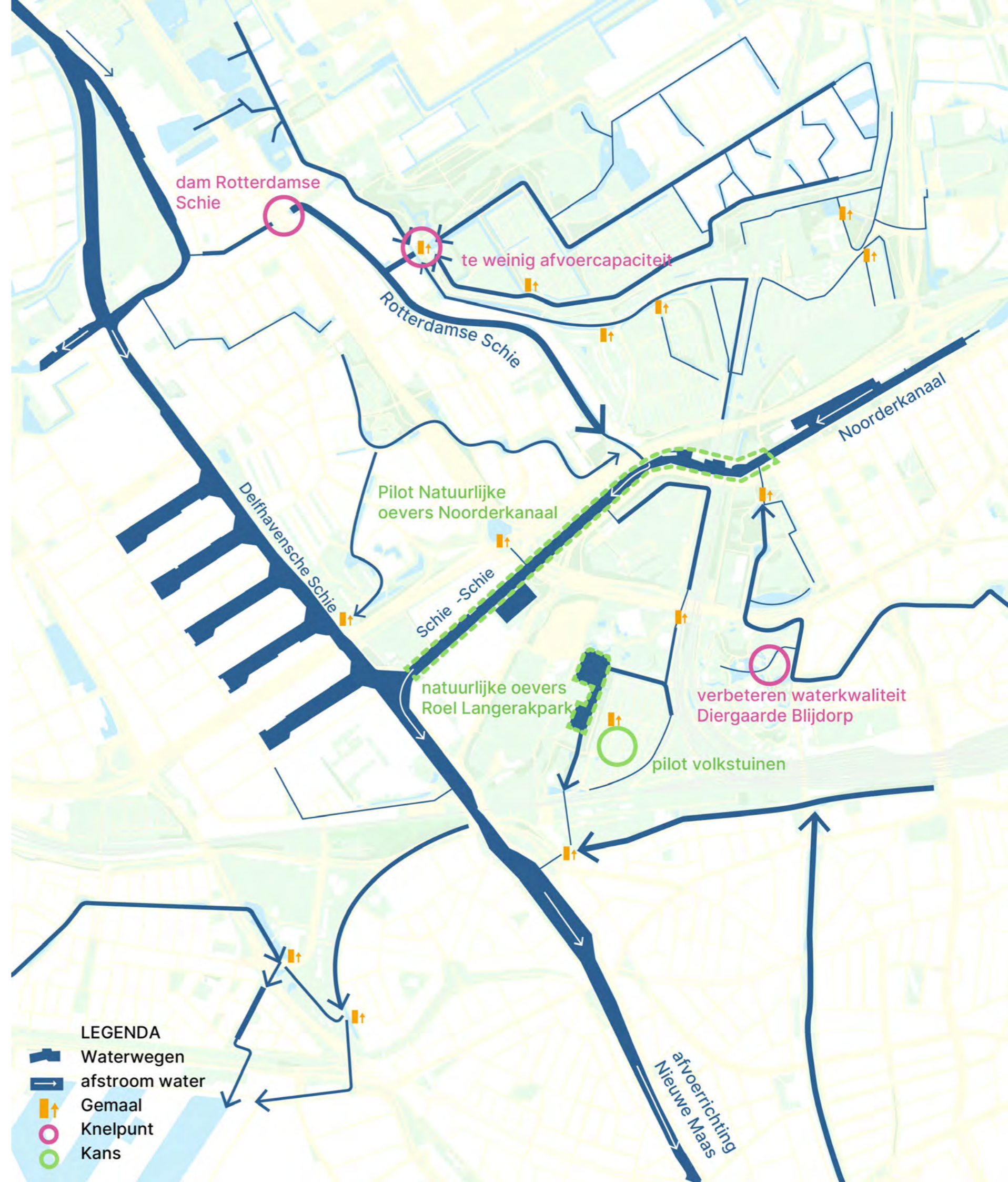

Water vasthouden en zuiveren

Het water uit de singels komt door natuurlijk verval uit bij Stadspark West. Hier wordt het via een gemaal gepompt naar de Schieboezem. Het systeem is zo ingericht, dat er met veel kracht veel water kan worden weggepompt uit het gebied. Dat legt veel druk op de gemalen. Als er meer mogelijkheden zijn om water te bufferen, kan het water langer vastgehouden worden. Dat verlicht de druk op de gemalen en de afvoercapaciteit van de boezem.

De Stadscamping onder water door zware regenval

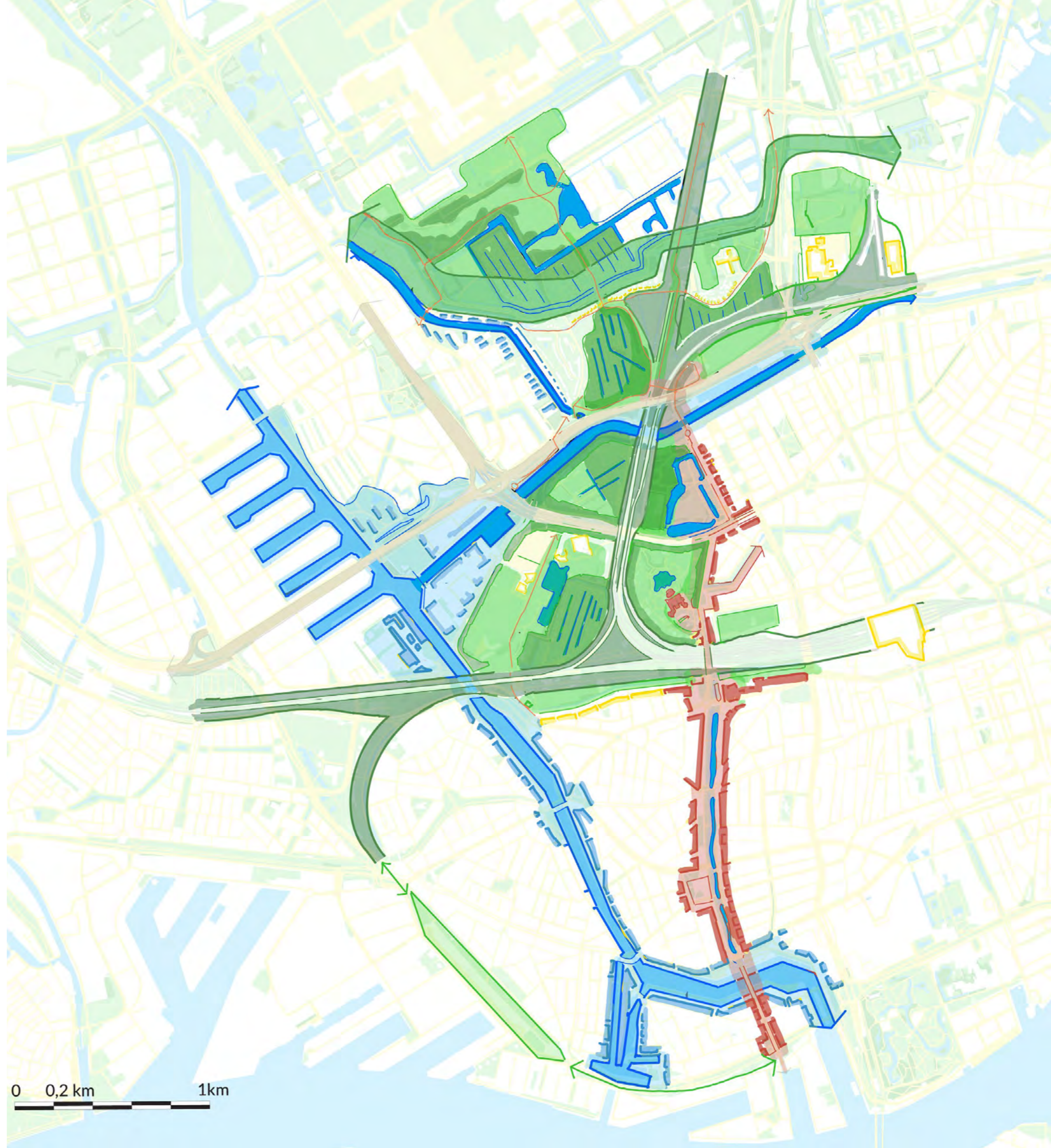

Groene leefruimtes en netwerken

De ruimtelijke dragers van Stadspark West

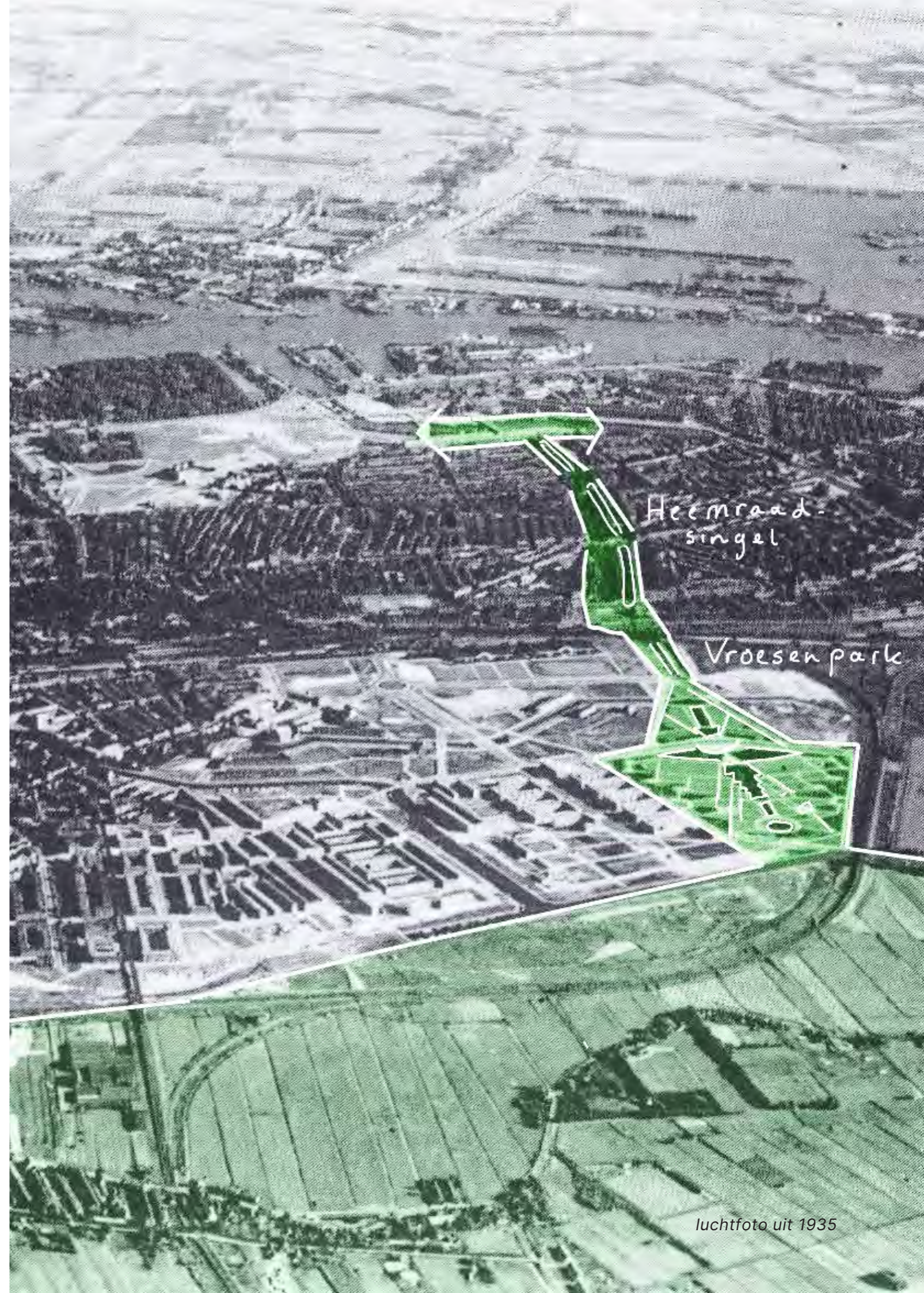
Stadspark West is een van oorsprong waardevol polderlandschap dat talloze leef- en beweegruimtes herbergt. In de loop der jaren is dit landschap veranderd door doorsnijdingen van grootschalige stedelijke verbindingen. Deze kenmerkende structuren bieden niet alleen manier om het gebied te ontdekken en te begrijpen, maar vormen ook kansen voor nieuwe leefruimtes en kwalitatieve plekken, zelfs daar waar vooral barrières lijken te zijn.

Het netwerk van paden, waterwegen en groenvoorzieningen biedt ruimte voor ontmoeting tussen diverse gemeenschappen. Stadspark West is als groene long verbonden met de fysieke en sociale groen-blauwe netwerken van Rotterdam.

De Parkstraat

Al in de plannen uit 1926 was het doel van de afdeling Stadsontwikkeling om een verbinding te leggen van de Nieuwe Maas tot aan de polders van Midden-Delfland. Deze verbinding is nog steeds te herkennen als cultuurhistorische Parkstraat. De Parkstraat vormt de overgang tussen de stadswijken en Stadspark West en biedt divers publiek programma, waaronder het Vroesenpark en het entreegebied van Diergaarde Blijdorp. Momenteel onderzoekt Blijdorp hoe de Rivierahal meer publiek programma zou kunnen huisvesten, wat weer bijdraagt aan de levendigheid en openbaarheid van de Parkstraat. Hier willen we voortbouwen op de iconische waarde en het publieke programma langs de Parkstraat.

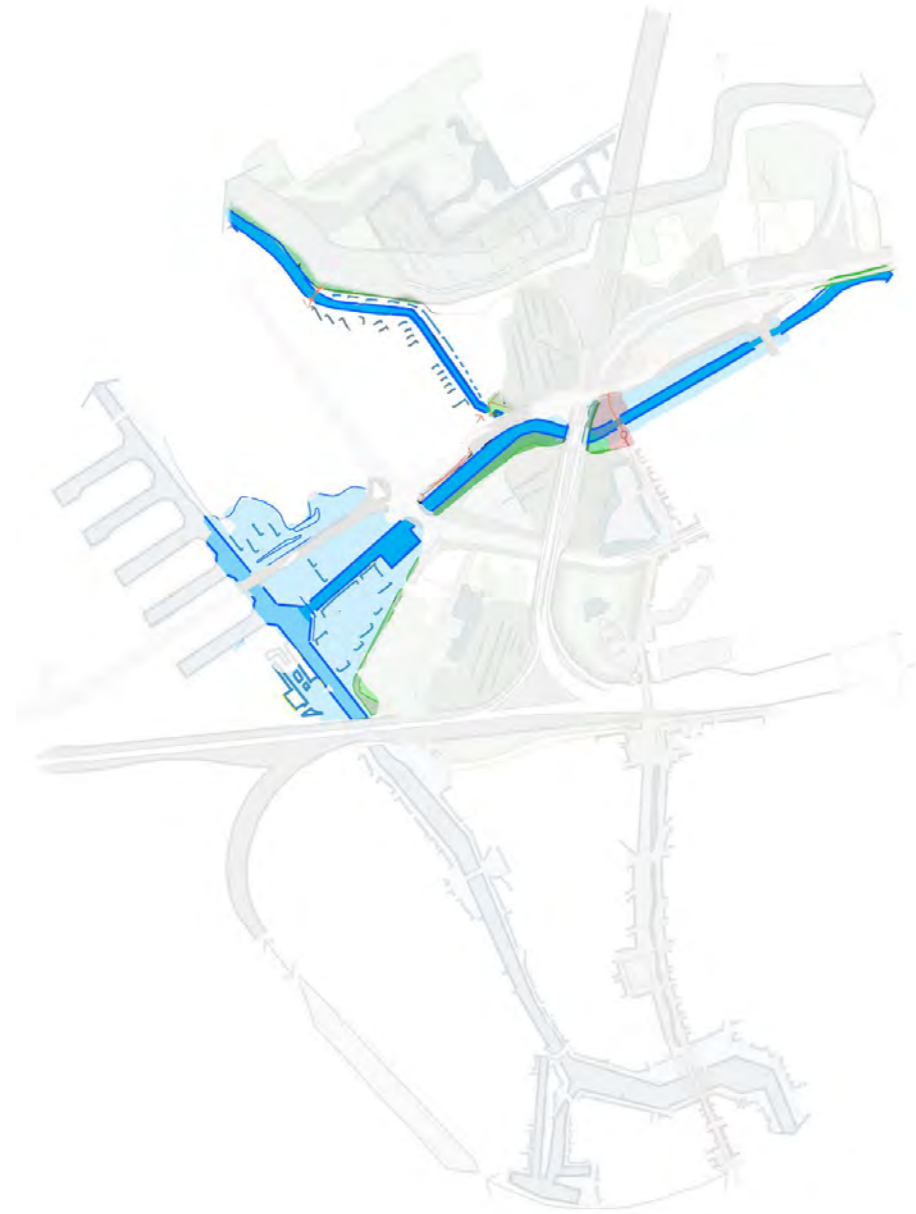

luchtfoto uit 1935

De Schie & het Noorderkanaal

Toen het Noorderkanaal net was aangelegd, grepen omwonenden hun kans om te zwemmen in het frisse stadswater. Hier en daar gebeurt dat nog stiekem. Stel je voor dat het Noorderkanaal weer aantrekkelijk zou zijn om in te zwemmen en dat de waterkwaliteit goed zou zijn, wat is daar voor nodig?

Van verharde kades met bebouwing tot zachte oevers met waterplanten. Met Stadspark West richten we ons vooral op de westzijde van het Noorderkanaal (foto boven), waar verblijfskwaliteit minimaal is en de oevers functioneel zijn ingericht.

De Schie & het Noorderkanaal

Van Nelle Fabriek als cultureel en recreatief knooppunt.

De Van Nelle Fabriek draagt bij aan de waarde van Stadspark West op verschillende niveaus. Het iconische uitzicht op de Van Nelle Fabriek en de 'bonbonnière' heeft waarde en is verankerd in de identiteit van de stad. Bovendien is het een centrum van culturele activiteiten. Deze combinatie van erfgoedwaarde, visuele aantrekkingskracht en culturele dynamiek maakt de Van Nelle Fabriek een belangrijk cultureel en recreatief knooppunt in Rotterdam. Dit knooppunt wordt versterkt met de komst van een station in 2030.

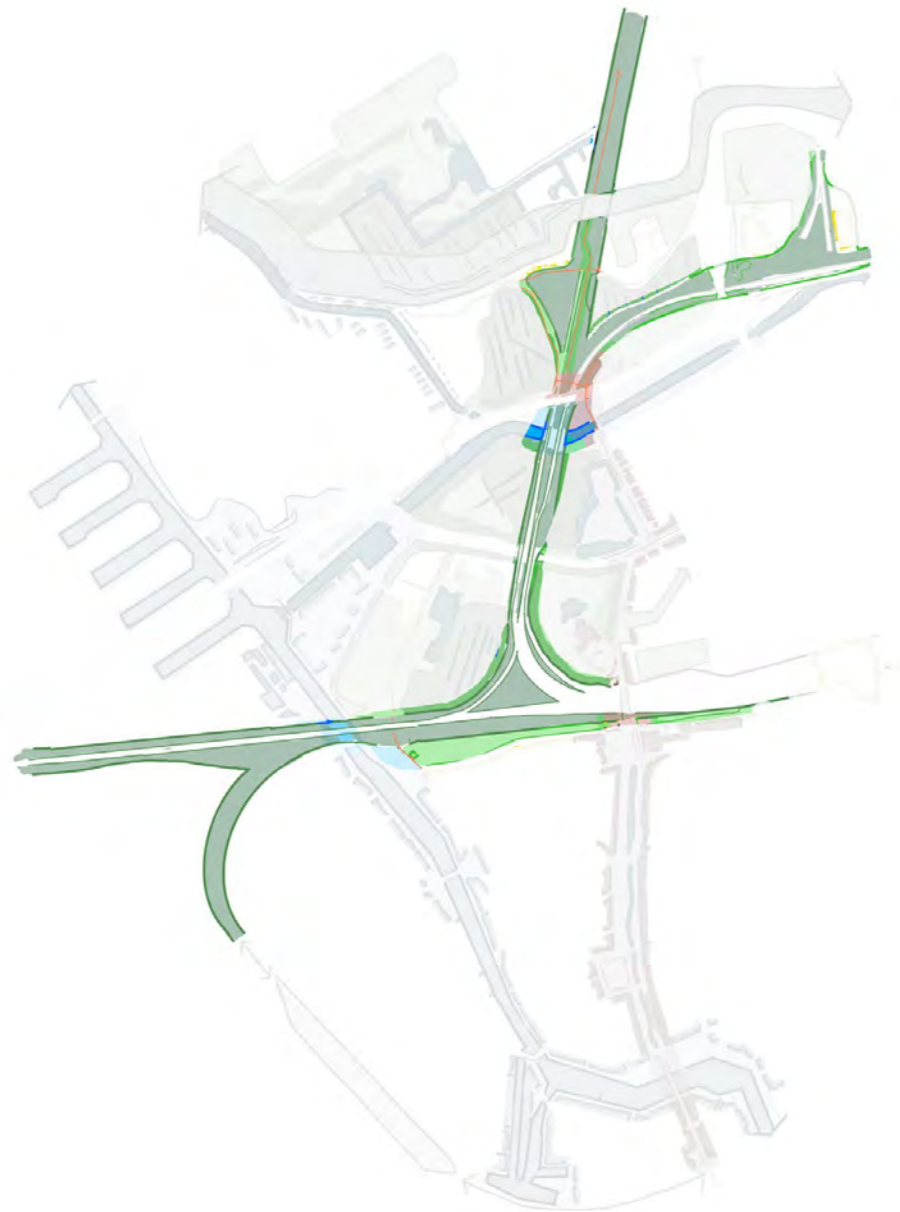

De Spoorbiotopen

In Stadspark West vormden de spoorwegen een historische begrenzing van de stadsontwikkeling. Ze vormden een barrière tussen de stad en polder. De spoordijken waren een nieuw aanzicht in de lage polders. Bij de transformatie van het spoor werden delen geplaatst op kolommen, waardoor het voor mens en dier mogelijk werd het spoor onderlangs te passeren. Het onderzoek dat sinds 1980 naar deze natuurlijke habitats wordt gedaan, heeft aangetoond dat spoorbermen niet alleen historische artefacten zijn, maar ook een belangrijke ecologische waarde hebben. In Stadspark West willen we de spoorbiotopen koesteren vanwege de ecologische waarde en luwte die het biedt voor de flora en fauna. Door de variatie in ondergrond en beheer vertegenwoordigen spoorbermen in Stadspark West een uniek ecosysteem dat verschillende begroeiingen en

omstandigheden biedt, van droge bloemrijke graslanden tot vochtige en natte biotopen.

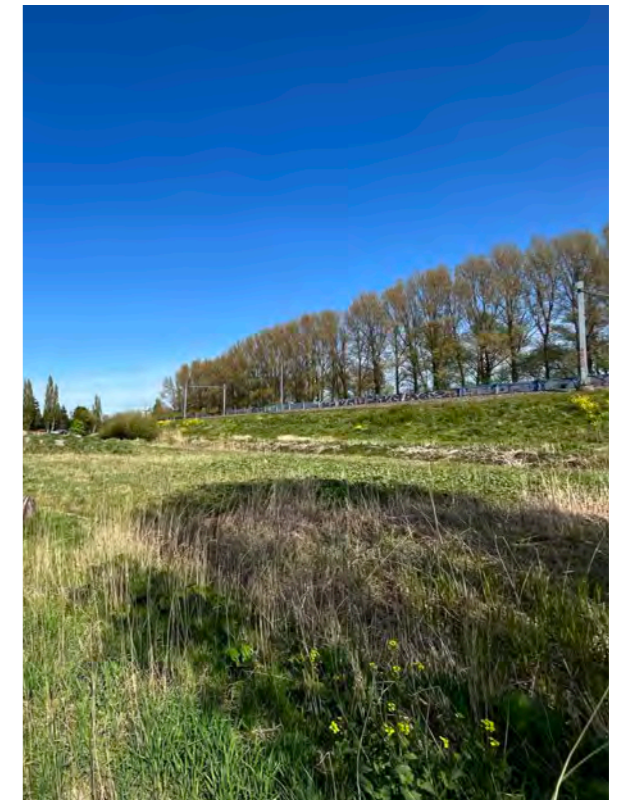
Als treinen door het landschap reizen, kunnen ze zaden van planten en bloemen oppikken en verspreiden, waardoor nieuwe vegetatie kan ontstaan langs de spoorlijnen. Deze zaden kunnen nieuwe plantensoorten introduceren en de biodiversiteit versterken. Het spoor biedt niet alleen een leefgebied voor deze bijzondere soorten, maar fungeert ook als een corridor voor de mobiliteit van dieren. De dieren zijn ook gebaat bij de luwte die ontstaat in afgesloten gebieden. Deze kwaliteit kan met eenvoudige ingrepen nog sterk verbeterd worden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan slim maaien, het aanbrengen van bruggetjes en faunabuizen en andere goedkope detailingrepen.

Nat en donker

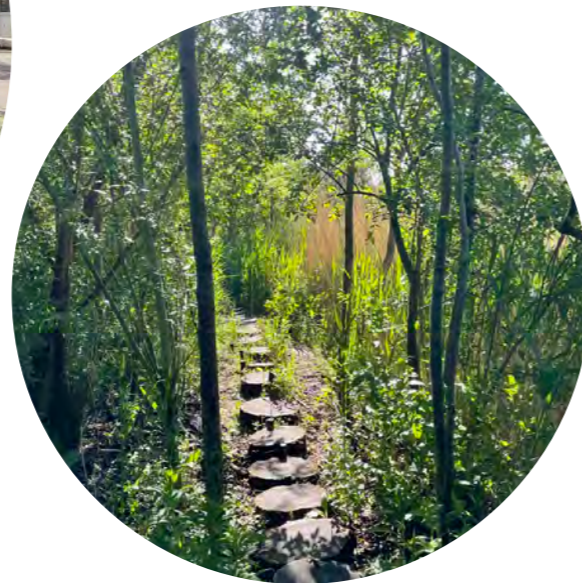
Tussengebied

Droog en zonnig talud

Polderkamers als schatkamers

In Stadspark West worden de 'Polderkamers' gevormd door de doorsnijdingen. Deze plekken, rijk aan biodiversiteit en zelfbeheer, herbergen een divers recreatief programma en worden gekoesterd door diverse stadsbewoners. Waardevol vanwege de historische waterstructuren en de grote variatie tussen publieke en luwere plekken. De uitdaging ligt hier bij het zichtbaarder maken van de kwaliteiten, de ecologische potentie en de mogelijkheden als waterbuffer.

Vier niet te missen kansen voor Stadspark West

Nu de belangstelling voor het territorium van Stadspark West groeit door de plannen rond de van Nelle Knoop, is het belangrijk om het gebied op waarde te schatten. Stadspark West kan een belangrijke rol spelen in de transitie naar het Rotterdam van de toekomst, een ecologische, sociale stad met een prettig en bestendig leef- en vestigingsklimaat. Op weg daarnaartoe pleiten we ervoor om met elkaar geen kansen te missen.

We werken aan een toegankelijk, zichtbaar Stadspark West verbonden met de sociale en ecologische netwerken van de stad. Uit het ontwerpend onderzoek zijn vier kansen naar voren gekomen die het meest gaan bijdragen aan deze ambitie.

1. Ontwikkelen stelsel van Schiekanalen als waardevolle natte biotoop en verblijfsplek. Rotterdamse Schie, Delftse Schie en Noorderkanaal.

- a. Creëren van een verblijfsklimaat voor mens en dier aan het Noorderkanaal met natuurvriendelijke oevers, routes en verblijfsplekken;
- b. De Rotterdamse Schie aansluiten op de Schie (noordzijde) en placemaking voor culturele verblijfsplek bij de historische industrieterreinen;
- c. Kansen voor publiek programma in de vorm van horeca en/of zwemlocatie aan het Noorderkanaal en een kleinschalige recreatieve verblijfsplek (zoals een manage) aan het Paadje Van Duizend Tree;
- d. Ontwikkelen van eco-sociaal woon-werkmilieu langs de Schie op de hoger gelegen delen.

2. Het verbinden van ontbrekende schakels tussen bestaande routes voor de wandelaar (en fietser) om zo de diversiteit en het karakter beleefbaar te maken.

- a. Een brug of trekpont over het Noorderkanaal;
- b. De route naar en over de Beukelsbrug;
- c. De oversteek bij Blijdorp en de Stadhoudersweg;
- d. Route door de Polderkamer;
- e. Sport- en natuurpromenade in het Roel Langerakpark;
- f. Verbinden oevers Noorderkanaal met Roel Langerakpark;
- g. De sporendriehoek als biotoop, etalage en verbinding tussen Diergaarde Blijdorp, Essenburgpark, Volkstuinvereniging Streven naar Verbetering en Roel Langerakpark.

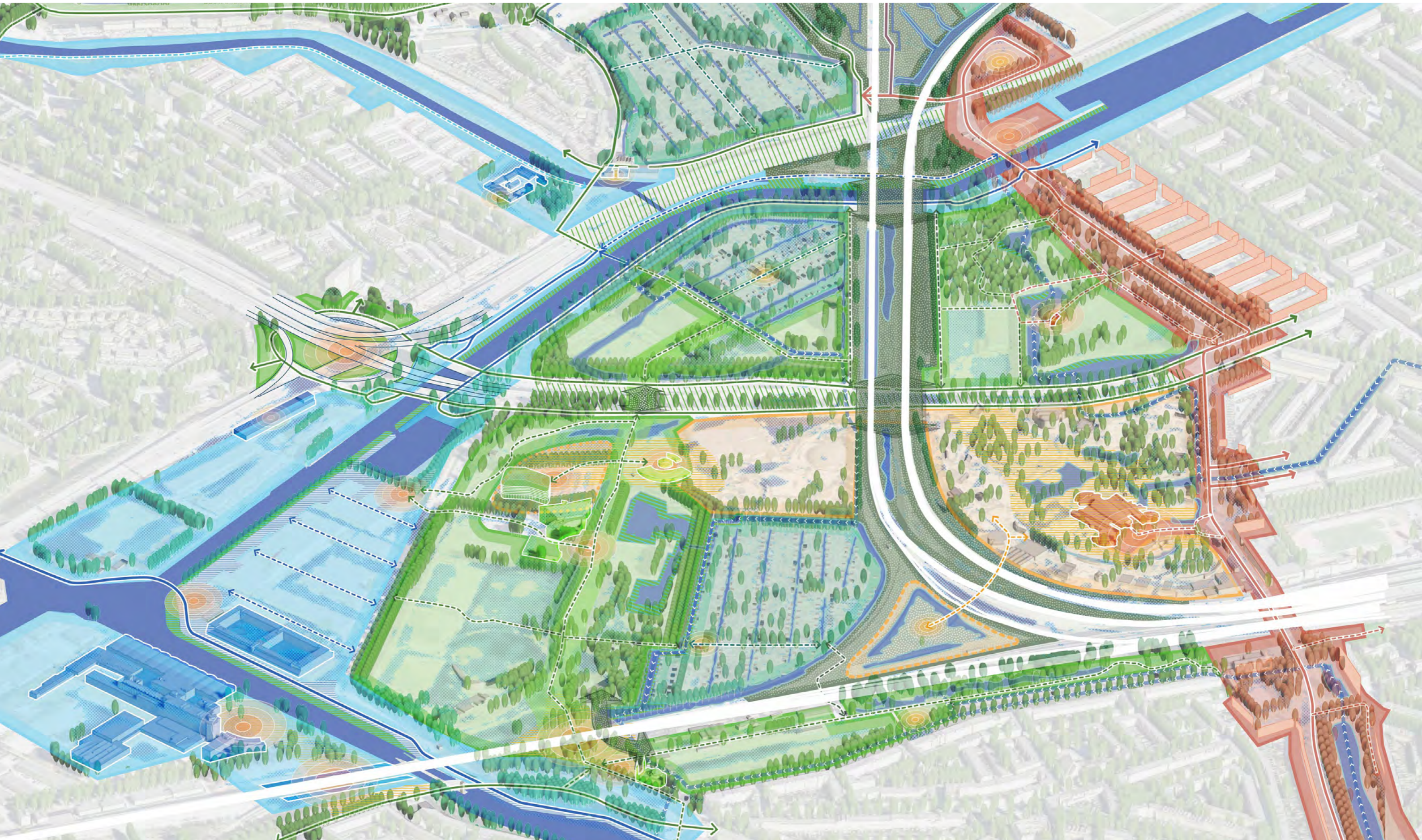
3. Van Nelle Fabriek activeren als cultureel en recreatief knooppunt.

- a. Een groene parkentree als verbinding tussen het toekomstig ov-station, de Van Nelle Fabriek, Sparta en Spangen;
- b. Aantrekkelijke verbindingen voor langzaam verkeer rond station en over de Beukelsbrug;
- c. Betekenis geven aan de relatie tussen de publieke oevers van de Schie en de Van Nelle Fabriek.

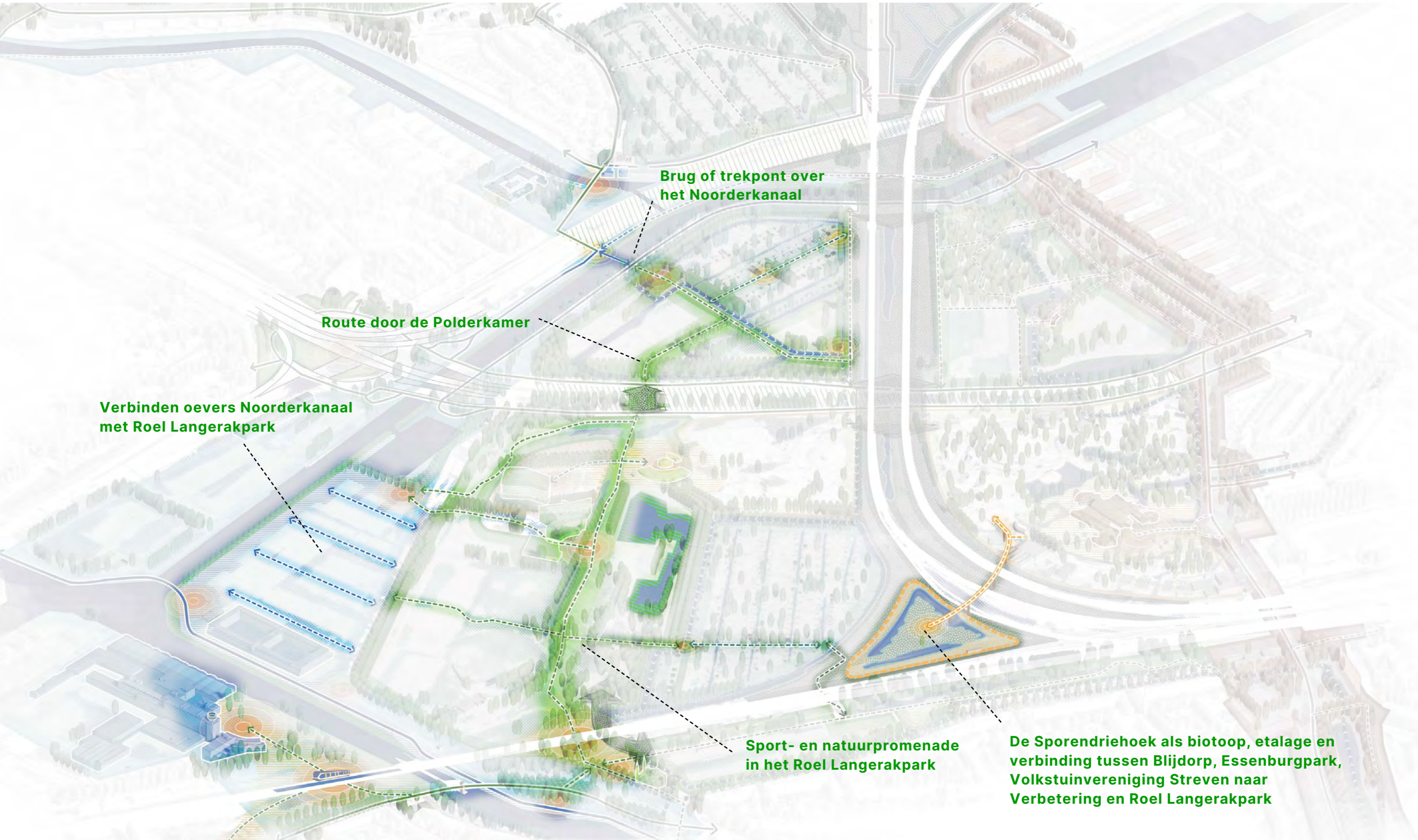
4. Functies en voorzieningen wortelen aan het park.

- a. Bewustwording creëren bij sportverenigingen, bedrijven en volkstuinparken dat ze onderdeel uitmaken van een stadspark;
- b. Aantrekkelijke poorten en zachte groene overgangen creëren tussen park en semi-publieke volkstuinen, sportterreinen en de Stadscamping;
- c. Entreegebieden van Stadspark West uitnodigend vormgeven en positioneren aan de routes bij sportfuncties, volkstuinparken en Diergaarde Blijdorp.

Toegankelijk, zichtbaar & verbonden

Verbinden van ontbrekende schakels

Brug of trekpont over het Noorderkanaal

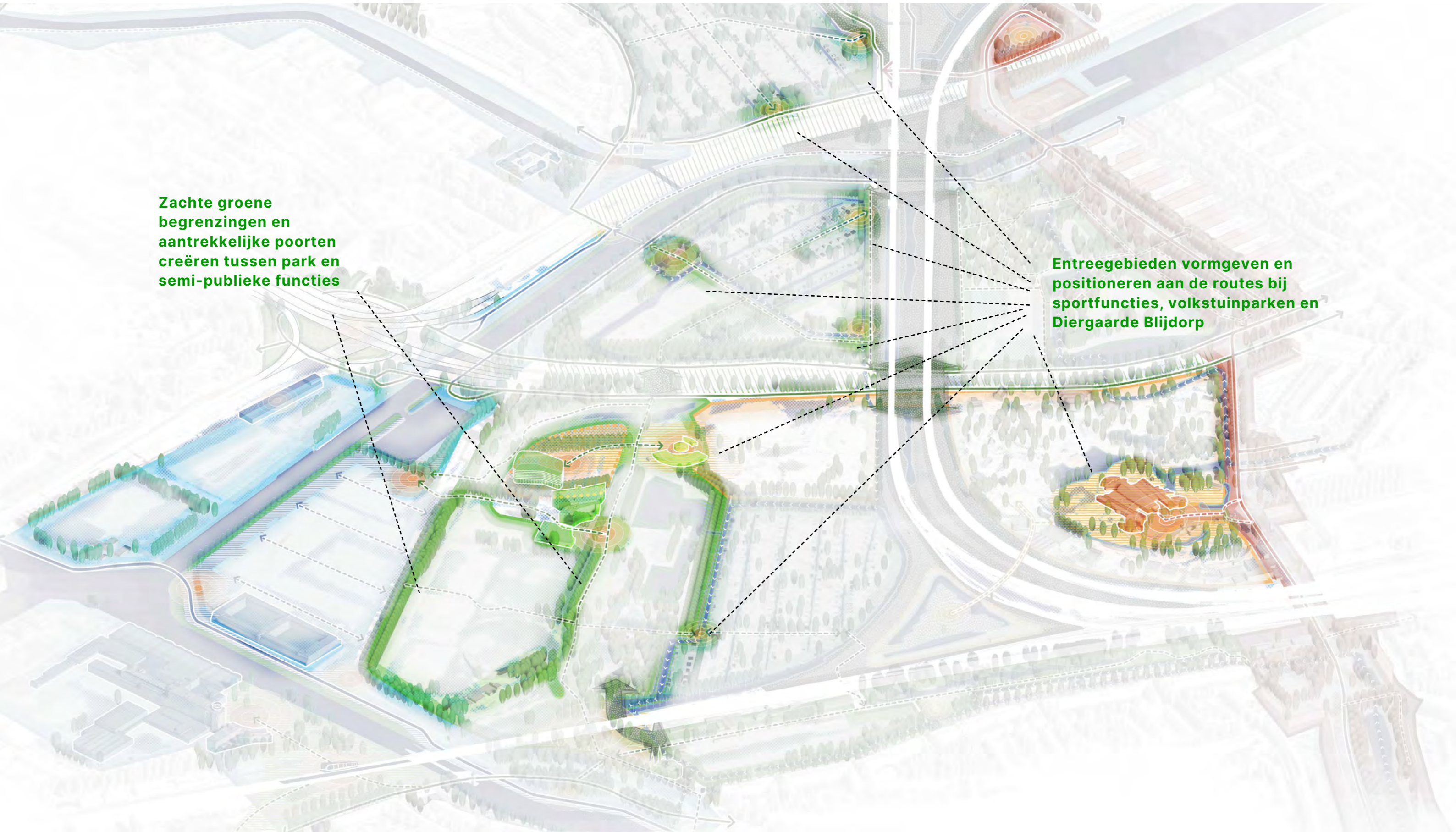
Route door de Polderkamer

Verbinden oevers Noorderkanaal met Roel Langerakpark

Sport- en natuurpromenade in het Roel Langerakpark

De Sporendriehoek als biotoop, etalage en verbinding tussen Blijdorp, Essenburgpark, Volkstuinvereniging Streven naar Verbetering en Roel Langerakpark

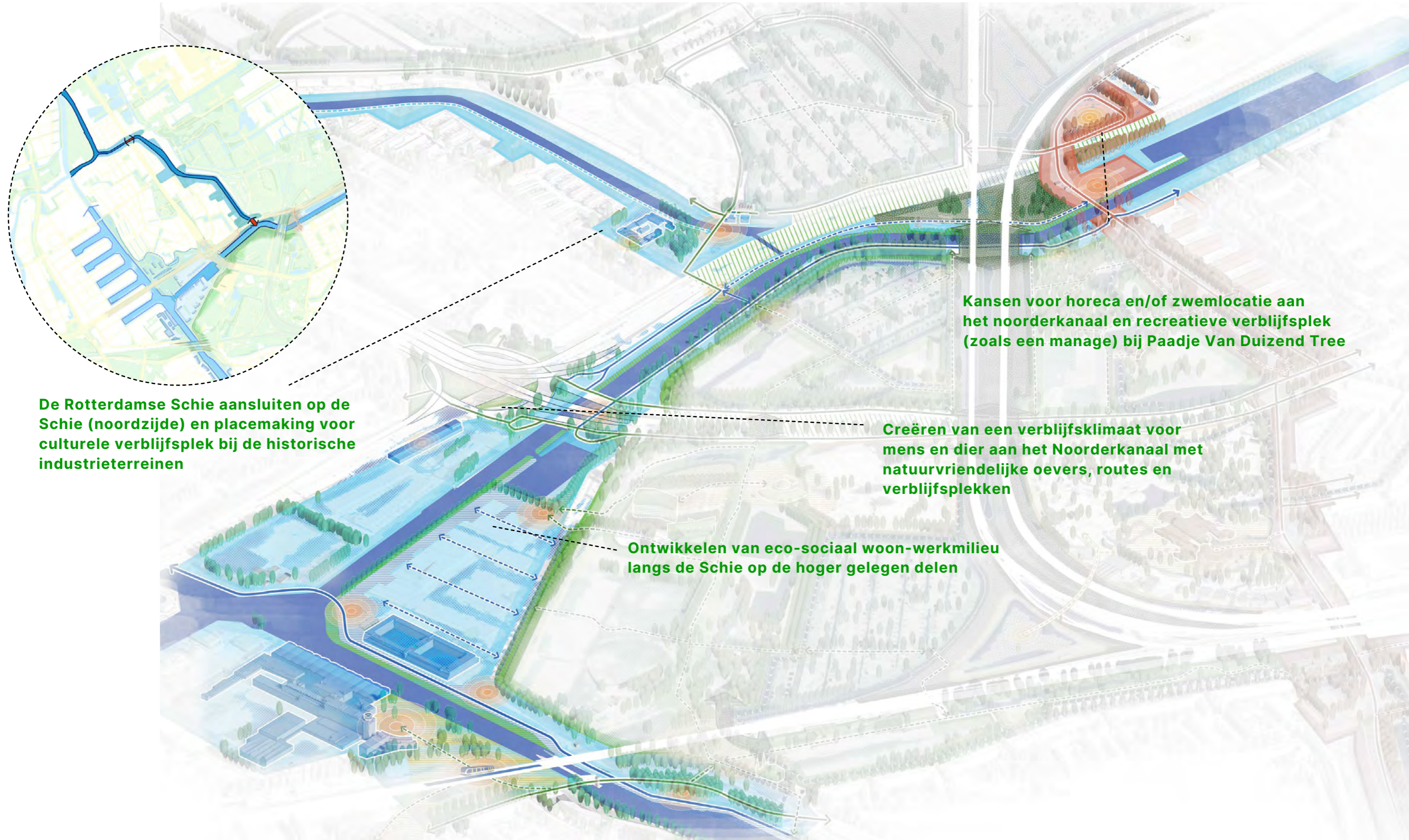
Funcities en voorzieningen wortelen aan het park

Zachte groene
begrenzings en
aantrekkelijke poorten
creëren tussen park en
semi-publieke functies

Entreegebieden vormgeven en
positioneren aan de routes bij
sportfuncties, volkstuinparken en
Diergaarde Blijdorp

Schiekanalen als waardevolle natte biotoop & verblijfsplek

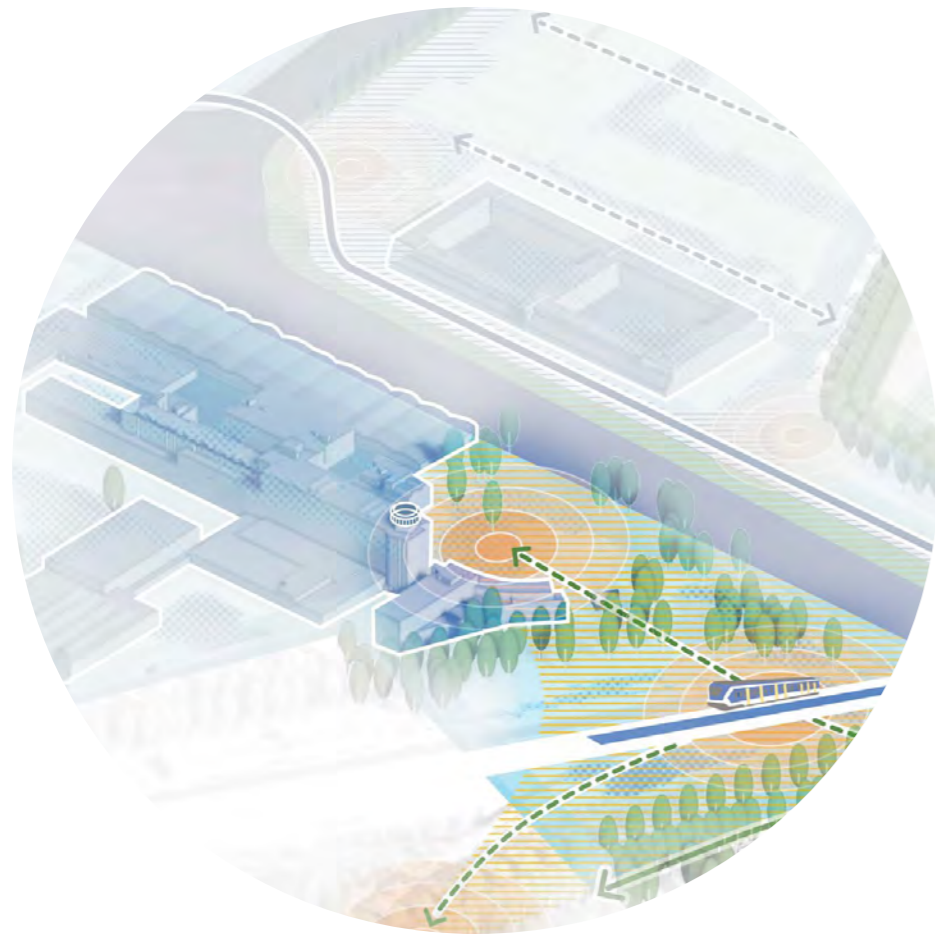
De Rotterdamse Schie aansluiten op de Schie (noordzijde) en placemaking voor culturele verblijfsplek bij de historische industrieterreinen

Kansen voor horeca en/of zwemlocatie aan het noorderkanaal en recreatieve verblijfsplek (zoals een manage) bij Paadje Van Duizend Tree

Creëren van een verblijfsklimaat voor mens en dier aan het Noorderkanaal met natuurvriendelijke oevers, routes en verblijfsplekken

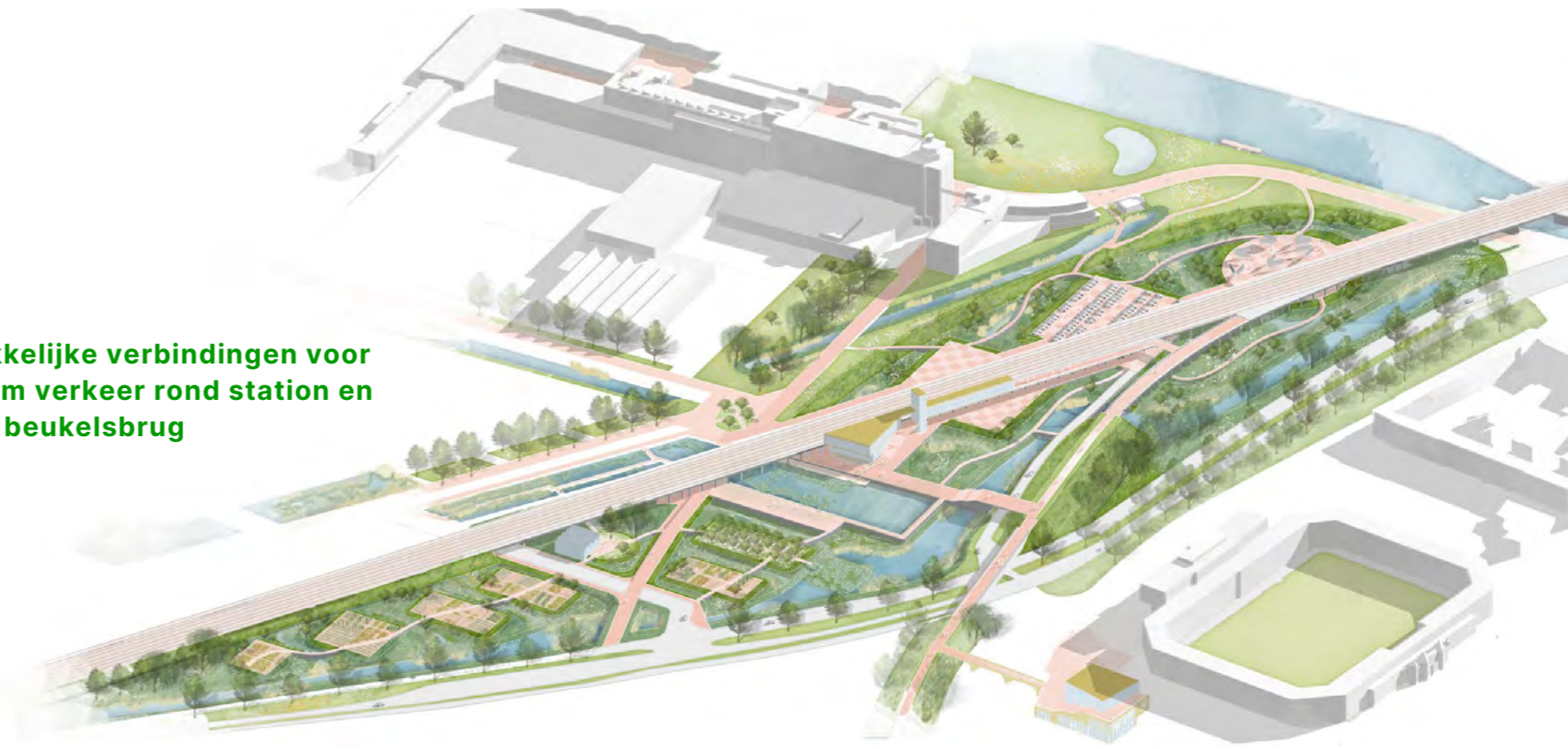
Ontwikkelen van eco-sociaal woon-werkmilieu langs de Schie op de hoger gelegen delen

Van Nelle Fabriek activeren als cultureel & recreatief knooppunt

Betekenis geven aan de relatie tussen de publieke oevers van de Schie en de Van Nelle Fabriek

Aantrekkelijke verbindingen voor langzaam verkeer rond station en over de beukelsbrug

Een groene parkentree als verbinding tussen het toekomstig ov-station, de Van Nelle Fabriek, Sparta en Spangen

De vier sleutelprojecten van Stadspark West

Omdat de toekomst in het nu gemaakt wordt, willen we met u werken aan de volgende 'sleutelprojecten'. Deze sleutelprojecten beginnen met kleine uitvoerbare ingrepen met de bedoeling op lange termijn structurele verbeteringen te realiseren. De komende tijd zullen we hiervoor met het 'Platform Stadspark West' in oprichting actie ondernemen en hopelijk ook met u en uw organisatie samenwerken.

1. Pilot 'Natuurlijke, toegankelijke Noorderkanaaloevers'

Een verblijfsplek aan het water maken, een wandelpad aanleggen en het ecologiseren van de oever in samenwerking met de waterschappen en betrokkenen uit het gebied.
(Ondersteund door de Volkskracht Award)

3. Sport- en natuurpromenade Roel Langerakpark

- a. Natuurvriendelijke oevers langs de vijver;
- b. Ecologische corridor realiseren naar Essenburgpark;
- c. Zachte groene begrenzingen en aantrekkelijke poorten creëren tussen park en semi-publieke functies.

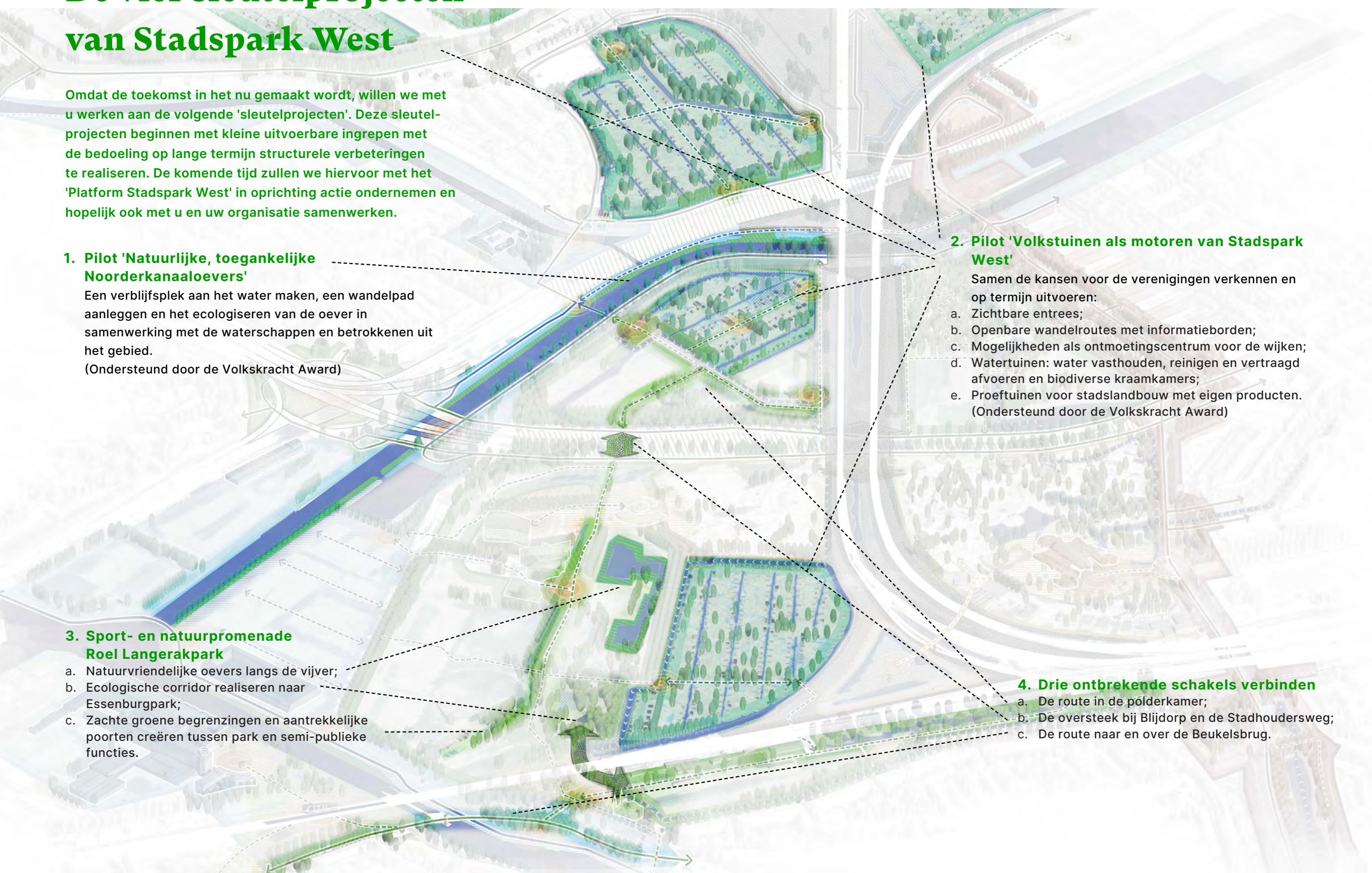
2. Pilot 'Volkstuinen als motoren van Stadspark West'

Samen de kansen voor de verenigingen verkennen en op termijn uitvoeren:

- a. Zichtbare entrees;
- b. Openbare wandelroutes met informatieborden;
- c. Mogelijkheden als ontmoetingscentrum voor de wijken;
- d. Watertuinen: water vasthouden, reinigen en vertraagd afvoeren en biodiverse kraamkamers;
- e. Proeftuinen voor stadslandbouw met eigen producten.
(Ondersteund door de Volkskracht Award)

4. Drie ontbrekende schakels verbinden

- a. De route in de polderkamer;
- b. De oversteek bij Blijdorp en de Stadhoudersweg;
- c. De route naar en over de Beukelsbrug.

Zeven vuistregels voor de ontwikkeling van Stadspark West

1. Stadspark West opereert als platform tussen experts uit het veld, omwonenden en overheden om collectief handen en voeten te geven aan Rotterdam Veranderstad.
2. Werk altijd vanuit de waarden aan Stadspark West: het fundament van bodem en water behouden en versterken, de netwerken inzetten en de praktijken verbinden.
3. Zelfbeheer en betrokkenheid is de motor voor het in stand houden en versterken van de natuurwaarden.
4. Samenwerken aan kleinschalige, precieze interventies maken de toekomst van Stadspark West voorstelbaar.
5. Voeg alleen programma toe dat betekenis geeft aan de waarden van Stadspark West.
6. Hou rekening met de balans tussen reuring en rust.
7. Grijs voor grijs: woningbouwverdichting moet niet worden gezocht in de lager gelegen waardevolle biotopen, reeds bebouwde gebieden zijn wel kansrijk.

Samenvatting Ontwerpend onderzoek

Met dank aan betrokkenen, partners
en experts uit het gebied

Fotografie:
Kim Bouvy
Baukje Riens
Tom Pilzecker
Philip Kuypers

Platform Rotterdamse Volkstuinen

Bestuur en leden van volkstuinverenigingen
Tot Nut en Genoegen
Blijdorp
Streven Naar Verbetering
Eigen Hof
ondermeer Frank Schurink, Ofra Bolier, Jane van der Staaij en
Joke Pruijssers

De Groene Connectie

Groen010

Nationaal Park Rotterdam

Stadsbeheer Rotterdam
Rogier Quak

Stadscamping Rotterdam
Roderick Den Haring

Bureau Stadsnatuur
Niels de Zwarte
Marvin Groen

Steilrand – Current Collectivity
Karen van der Spek
Renée Miles

Stichting Essenburgpark en Spoortuin
Philip Kuypers

Diergaarde Blijdorp
Anna Feiner

Daltonpad
Gerard Kleijne

Disc Golf
Herman Hammers

Sportschool Corpo Training
Amilcar Brito

Stadskwekerij De Kas
Marja Versteeg

Contact
T + 31(0)6 21 66 08 21
contact@stadsparkwest.nl
stadsparkwest.nl

Colofon

titel: Ontwerpend onderzoek
Stadspark West

opgesteld door: André van der Eijk & Koen Marks
buro MA.AN
Vasteland 12m
3011 BL Rotterdam
info@buromaan.nl
www.buromaan.nl

Catherine Visser
DaF-architecten
catherine@dafarchitecten.nl
www.dafarchitecten.nl

Anne Karin ten Bosch
Urban Scenography
Bestuur VtV Blijdorp
Platform Rotterdamse Volkstuinen
contact@stadsparkwest.nl
www.stadsparkwest.nl

in samenwerking met: Projectteam Stadspark West
Nienke Bouwhuis
Maryam Afshar
Meriam Beek

De Groene Connectie
Groen010
Platform Rotterdamse Volkstuinen

met ondersteuning van: Stimuleringsfonds
CityLab010

datum: Augustus 2024

**stimulerings
fonds
creatieve
industrie**